

B. 3. De Souvereiniteit in en over de kerk is derhalve door den Drieënnigen God aan den „Middelbaar Gods en der menschen, den mensch Jezus Christus" OPGEDRAGEN. „Mij is gegeven alle macht in den hemel en op aarde".

B. 4. Wie derhalve, onder welken titel ook, in of over Jezus' kerk zich zelven de Souvereiniteit aanmatig, begaat hiermee majesteitsschennis jegens den Middelbaar.

C. 1. Het Haagsche Synode matigt zich vormelijk en zakelijk deze Souvereiniteit aan. Derhalve is dit Synode in zijn aanleg en bestuurswijze ééne doorgaande principiële aanranding van de majesteit des Heeren Jezus.

Ter voorkoming van misverstand voegen we er deze twee andere drietallen stellingen nog bij:

D. 1. Voor zoover Jezus, onze Koning, zijne Souvereiniteit in en over zijn kerk uitoefent door personen op aarde als zijn ambtenaren, kunnen noch mogen deze personen ooit iets anders zijn dan gehoorzame dienaars en uitvoerders van zijn Woord.

D. 2. Zoo is derhalve elk besluit, elke beslissing, elke daad van deze personen op aarde volstrekt krachteloos, nul en van geener waarde, zoodra ze niet rechtstreeks op dat Woord steunt, er uit is afgeleid, en dat Woord doorzet. Tegen dat Woord ingaande wordt ze acte van verraad, muiterij en rebellie van de ambtenaren tegen den Koning.

D. 3. Het Haagsche Synode met zijn onderhebbende provinciale en classicale commissien of dépendances, treedt nergens als ambtenaar van Koning Jezus op, baseert zich nimmer op zijn Woord, maar gaat telkens vlak tegen dat Woord in; en wordt dus bevonden in staat van rebellie tegen onzen Koning, die zijn kerk gekocht heeft met zijn dierbaar bloed."

„En E. 1. Zoo dikwijls ambtenaren van Koning Jezus in zijn kerk saam optreden in een vergadering van kerken der classis, der provincie of van het land, gaat altoos de bevoegdheid van anderen naar boven, nooit van boven naar onderen.

De hogere (nooit hoogste) macht over de Synode-vergadering rust dus bij de provinciale vergadering; over de provinciale vergadering bij de classicale vergadering; en over de classicale vergadering bij de kerkeraden; welke kerkeraden de eenige vergaderingen zijn, die rechtstreeks ontstaan door het ambt.

E. 2. Wie deze orde omkeert, keert den grondslag der kerk om, miskent het ambt en aanvaardt in beginsel het roomsche in plaats van het gereformeerde kerkrecht".

E. 3. Het Haagsche Synode en zijn onderhebbende collegien keeren die orde om en stoelen dus op den roomschen, anti-gereformeerden wortel.

Van deze stellingen vragen we nu niet of nutteloos niet wel een en ander tegen in kan brengen; maar of ze als stellingen te weerspreken zijn."

Een paar weken later geeft Dr. Kuiper een nieuwe reeks stellingen. Nu uitsluitend over het karakter der classicale vergaderingen. („De Heraut" No. 235, 25 Juni 1882).

„1o. De kerk van Christus is de kerk aller eeuwen, en alzoo een kerk, die zich reeds voor zeventien eeuwen in den hemel bevindt en nog slechts voor één eeuwigheid op deze aarde; altoos gerekend naar haar bekend deel; en dus niet nog eens meêrgekend, dat ander deel, hetwelk nog in „het zaad der kerk" begrepen is.

2o. Dit één achtste deel der kerk van Christus is ook in het zichtbare uitkomende aan alle einden der aarde; hier meer, daar minder; zoo naar menigte als zuiverheid.

3o. In ons vaderland is van dat één achtste deel der kerk van Christus dus stellig niet meer dan een zeer klein, minste, onderdeel aanwezig.

4o. Dit zeer kleine onderdeel nu van het één achtste deel der kerk van Christus komt uit in onderscheiden steden en dorpen; maar is, waar het ook uitkomt, steeds de kerk van Christus, die zich van achter het scherm der zichtbare dingen zien laat en zich waarneembaar openbaart.

5o. Al deze plaatselijke openbaringen van de kerk van Christus zoeken elkaar, krachtens haar gemeenschappelijke eenheid in het onzichtbare; naar den eisch der liefdegemeenschap; op Jezus' bevel; naar historische traditie; uit behoefte.

6o. Overmits niet alle plaatselijke openbaringen der kerk van Christus van de heele aarde geregeld kunnen samenkomen, volgt uit het bestel van Hem, die de afstanden schiep, dat het geregeld samenkomen zich zal beperken tot naastbij gelegen kerken.

7o. Dit saamkomen van bij elkaar gelegen kerken kan korter of langer straal hebben; naar gelang saamkomen al de kerken van een streek, van een gewest of van een land.

8o. Kerken van een streek die saamkomen, vormen een classis.

9o. Overmits niet al de leden dezer kerken kunnen saamkomen, komen samen de vertegenwoordigers der kerken, zijnde de koninklijke ambtenaren van Koning Jezus in het presbyteriaat, zoo leerende als regeerende.

10o. Deze aldus in haar vertegenwoordigers saamgekomen kerken komen samen op voet van volkomen gelijkheid. Geen kerk zal over een andere kerk heerschappij voeren.

11o. Deze aldus op voet van gelijkheid saamgekomen kerken zijn niet vrij, maar gebonden aan den Woorde Gods.

12o. De vergaderingen van deze aldus op voet van gelijkheid, onder gebondenheid aan Gods Woord saamgekomen kerken hebben op aarde geen macht boven zich, dan de kerkeraden, die hen afvaardigen.

13o. Aan bredere vergaderingen (synodes) zijn ze niet verder gebonden, dan ze zich zelf verbinden.

2) Hier en verder oosterstreeping van mij. — C. V.

14o. Deze aldus in de vrijheid Christi saamgekomen vergaderingen van kerken moeten in orde en regel worden gehouden en dus een praeses hebben. Maar een praeses die praeses af is, zoodra zijn hamer voor de sluiting valt en het Amen der dankzegging over zijn lippen komt.

15o. Deputaten kan zulk een vergadering benoemen, maar alleen als dienende leden, die een last uitvoeren, en nooit iets, wat dan ook, buiten dien last of anders dan dien last doen mogen.

16o. Er mag op de classis niet anders gestemd dan naar lastbrief.

En 17o. De saamroeping voor een volgende vergadering moet niet van eenigen vasten secretaris uitgaan (een soort ambt, dat ondenkbaar en onbestaanbaar is op gereformeerd terrein), maar van een kerkeraad, wien dat voor die ééne volgende maal wordt opgedragen.

Dit, lezer, zijn voor de Classis de onwraakbare regelen en stellige bepalingen.

Wat boven of buiten deze is, is niet uit God, maar uit den antichristelijken geest; geheel daargelaten de vraag, of de ambtsdragers die zich hiertoe leenen, vijanden of liebbeijers van den Heere Jezus zijn."

In dezelfde Heraut citeert Kuiper met instemming gedeelten uit het „Advies" van Prof. Rutgers, uitgebracht op de Algemeene Vergadering der Nederlandsche Vereeniging van Vrienden der Waarheid enz. op 12 April 1882, over de vraag: „In hoeverre heeft de genootschappelijke band, die sedert 1816 aan de Ned. Gereformeerde Kerken is opgelegd, voor de bijzondere kerken die daarin geplaatst zijn eene bindende kracht?" En wel o.a. deze stukken:

„In kerkrechtelijken zin is de grondslag van het kerkverband de vrijwillige toetreding der bijzondere kerken. In Duitschland was het gansch anders; daar ging de reformatie voornamelijk van den landsvorst, van de overheid uit. Hier te lande evenwel was het juist andersom. Hier zijn eerst bijzondere kerken gevormd, onder het kruis en in de verstrooiing, en later pas zijn die in een uitwendig kerkverband verenigd; door vrijwillige toetreding; als een kerkenbond; tot wederkeerige correspondentie; en dan zóó, dat iedere kerk haar volle macht en vrijheid onder de heerschappij van haar eenig Hoofd Christus, en naar den regel van Gods Woord bleef behouden."

En ook nog dit:

„Overbekend is het ook, dat in Classen en Synoden door de gecommitteerden altijd naar lastbrieven en nooit hoofdelijk werd gestemd, terwijl op zuivere handhaving van dat beginsel steeds nauwkeurig gelet werd; alles zeer natuurlijk omdat men erkende, dat de macht bij de bijzondere kerken, die mandateerden verbleef. Het was dan ook geenszins vreemd, dat in de verschillende provinciën de kerken aan elkanders besluiten en getuigenissen volstrekt niet gebonden waren, en ze vaak niet erkenden..."

„En voorts zijn in die voorstelling van het kerkverband alle Gereformeerde schrijvers over kerkrecht eenstemmig en duidelijk. Zoo b.v. wordt door Voetius zeer uitvoerig aangelooft, dat de macht en de autoriteit van Classen en Synoden niet oorspronkelijk is, maar afgeleid en opgedragen; niet tot een eigen en blijvend bezit, maar alleen tot tijdelijke uitoefening; niet volstrekt maar beperkt; niet heerschend, maar bedienend; niet de hoogste als zij met de macht en de autoriteit der bijzondere kerken vergeleken wordt, maar lager; niet de conscientien bindend, maar integendeel onvoorwaardelijk te verwerpen, door afbreking der correspondentie, als zij in strijd met Gods Woord wordt gebruikt; en niet voor altijd geldend, daar geen bijzondere kerk of haar kerkeraad het nageslacht binden kan".

Voor al op dat vrijwillige in contact met elkaar treden der plaatselijke, zelfstandige kerken als grondslag van het kerkverband wijst Dr. Kuiper telkens. In kerkrechtelijken zin, of, zooals hij ook zegt, *jure humano* (naar menscheeljk recht) is het kerkverband geformeerd door de vrijwillige toetreding der plaatselijke kerken.

Een volgend maal meer.

H.

C. V.

3) Zie de afzonderlijke uitgaaf: Amsterdam, H. J. Winter, 1882, p. 7; p. 9/10.

HET BOEK VAN DE WEEK

Christendom en sociale practijk. 1)

Ieder jaar wordt er een serie voordrachten gegeven in de Colgate Rochester Divinity School over onderwerpen die betrekking hebben op het christendom „in zijn sociale prediking en toepassing". Deze lezingen, die onder den naam: Rauschenbusch-voordrachten worden uitgegeven, verschijnen op last van de Rauschenbusch-Foundation, opgericht ter nagedachtenis van Walter Rauschenbusch, professor in de kerkgeschiedenis van 1902—1918 aan het Rochester Theologische Seminarie, van welke instelling de Colgate Rochester Divinity School de opvolger is. (pag. 11)

Het lag voor de hand dat ook Kagawa vroeg of laat een uitnodiging zou ontvangen om op zijn

1) Christendom en sociale practijk, door Toyohiko Kagawa, geautoriseerde vertaling door Ds J. B. Th. Hugenholz. Erven J. Bijleveld, Utrecht, 1937.

beurt een serie voordrachten te houden. Kagawa heeft toch van het oogenblik dat hij de achterbuurten van de groote Japansche steden tot zijn gebied koos om daar hulp en troost te bieden, zich bezig gehouden met de sociale kwestie. Wat hij gezien heeft van de armoede en ellende in de volksbuurten, grenst aan het ongelooflijke. Men krijgt uit de boeken van Kagawa den stelligen indruk dat Japan in het treffen van sociale voorzieningen zeer langen tijd ver heeft achtergestaan bij de meeste Westersche landen, al moet toegegeven worden dat er thans bij de regeering aldaar een groote belangstelling bestaat voor een goede arbeidswetgeving en betere woningtoestanden, en alles in het werk gesteld wordt om den grooten achterstand in te halen.

Maar terwijl toch in vele westersche landen reeds lang allerlei wetten aangenomen waren met bindende voorschriften inzake vrouwen- en kinderarbeid, was hiervan bij het begin van het optreden van Kagawa in Japan weinig of niets te vinden. Hij bezocht groote fabrieken waar jongens en meisjes van nog geen vijftien jaar, twaalf tot veertien uur per dag moesten werken. Hij daalde af in de kolenmijnen en zag daar uit eigen aanschouwing het zwoegen en ploeteren van de mijnwerkers, waarbij vooral het werk van de vrouwen op hem een diepen indruk maakte. Vele vrouwen moesten daar, slecht gekleed, met kinderen op hun rug gebonden, zware vrachten kolen sleepen.

Al het mogelijke heeft Kagawa gedaan om deze ellende te verzachten en betere arbeidsvoorwaarden te scheppen. Hij begon met het stichten van vakverenigingen en toen in 1912 een groote beooging gehouden kon worden waaraan 35.000 arbeiders onder leiding van Kagawa deelnamen, was hij de aangewezen man om de arbeidersbeweging verder te organiseren. Van het begin af aan was het zijn streven om zoo mogelijk alle arbeiders van Japan samen te brengen in een massale organisatie, opdat zij door gemeenschappelijke actie sterk zouden staan.

Daarnaast heeft hij ook zijn aandacht gewijd aan de organisatie van de boeren op het platteland. Omdat hij van meening was dat hij als stadsmensch te weinig ervaring had van de toestanden, zooals deze in het landbouwbedrijf gevonden werden, belaste hij met de organisatie daarvan zijn vriend Soegiyama, die later ook in het parlement werd gekozen. Volgens de gegevens door Miss Topping aan het Christelijk Nationaal Vakverbond verstrekt, is het Japansche Vakverbond van Kagawa en zijn medewerkers thans de grootste organisatie en bezet de Sociale-massa-Partij in het parlement zeven en dertig zetels.

Opbouwend sociaal werk heeft Kagawa voortstrachten te doen door het in het leven roepen van coöperaties. Zelfs de kerk werd door hem in de coöperatieve beweging betrokken.

Deze man, die naast zijn ijveren voor het „christendom" in Japan, niet minder aandacht trok door zijn bemoeiingen met sociale vraagstukken, kon stellig een uitnodiging van het Comité voor Rauschenbusch-voordrachten verwachten, om zijn gedachten daarbij nader te ontwikkelen.

In April 1936 hield Kagawa te Rochester een viertal lezingen, onder den titel „Christelijke broederschap en Oeconomische opbouw".

Het boek: „Christendom en sociale practijk" wordt als een nadere uitwerking van deze voordrachten aangediend. Boven andere boeken van den Japanees heeft dit boek ongetwijfeld dit groote voordeel, dat hier rustiger ontwikkeling van gedachten is en dat hier meer logische opbouw geconstateerd kan worden.

Maar overigens hooren we helaas dezelfde klanken als uit de andere geschriften ons tegenklinken. Wat het „Christendom" betreft: het moderne standpunt is niet prijsgegeven. Men oordeelt slechts: „Als wij van Christus spreken als het Woord Gods, bedoelen wij, dat Christus aan het betrekkelijke leven van den mensch de kennis van de volkomen verzoenende liefde bijbracht." „Wij bedoelen dat Christus aan het onvolmaakte menschenleven de kennis van de volmaakte, verlossende liefde Gods toebedeelde." (49). En ook dit: „Ik kan het niet anders inzien, dan dat alle geloofsregels en dogma's, die door de christelijke kerken zijn overgeleverd, ten doel hebben het nieuwe leven der verlossende liefde te verklaren. De leer der Drie-eenheid verklaart hoe de liefde van God, die absoluut is, het eindige te boven gaat en levens doordringt en zichzelf daarin tot uitdrukking brengt. Het geloof dat de verlossende liefde van Christus vereenigd is met de ware natuur van God deed de leer van de Godheid van Christus ontstaan." (55, 56).

Wat het andere punt: de sociale practijk, aangaat, wordt er in dit boek een zeer krachtig pleidooi gevoerd voor coöperaties. „Wij kunnen de misdadigers en de jonge menschen in de achterbuurten niet genezen door wetten alleen. Wij moeten hun omgeving veranderen, anders kunnen wij hen nooit gelukkig maken. Sinds wij in Japan boerenbonden hebben, en met de coöperatieve beweging begonnen zijn, zijn de dieven bijna verdwenen. Als wij goede coöperatieve bonden hebben is de zucht tot stelen weggenomen. Hetzelfde gaat ook op voor Zweden en Denemarken. In deze landen zijn dieven zeldzaam. Maar in Amerika

zijn veel gers." (35) een mode ricen prop geld aan vangeniss

Volgens ook ten a ting van gezocht n heden in den chris verwarrin machtsaars tische ste kerk verd denis over niet gewo ernstig o deelen. H dezer ver de armen leven te de gedach en bij Pe

Het oor kerken in gedachte e er geledem lijkheden, zuchtige de barbar deze niet Christus, Testament ons het l en hun c hedendaag

Het stel nationaal, worden.

Dit boe schen de gaat daa ring: Vroo aanleiding een oorlog tot deze e werden, d of van go beoogden het ander ten en Ka wel, dat i zullen ge omstandig wereldvre mischen a nen ze in volking; strijdvrage wezen bel ten; tegen rievenwijz verkeer; l hart van

Indien e gezocht m economisc van coöpe „Wanneer nationalis dig verwe

Er zulle gedachten kennen. M te hebben overtuigd de beide voor den stellingen, kan men oorzaken van econo gelijking

Kagawa volken o problemen met denz schen er l en de ver zonder uit de geheel dit zal zij het enig de werle

Hierteg erkennen worden: 2 eeuwige v aan den j vrede ver leggen het gelegd do maakt het D.

den. Kagawa
ij de achter-
eden tot zijn
st te bieden,
kwastie. Wat
ellende in de
ooflijke. Men
den stelligen
sociale voor-
achtergestaan
moet toege-
geering aldaar
or een goede
bestanden, en
den grooten

rsche landen
n waren met
n- en kinder-
van het op-
g of niets te
waar jongens
ar, twaalf tot
a. Hij daalde
it eigen aan-
van de mijn-
a de vrouwen
Vele vrouwen
deren op hun
slepen.

laan om deze
idsvoorwaar-
stichten van
n groote be-
aan 35.000 ar-
elnamen, was
idersbeweging
n af aan was
ille arbeiders
massale orga-
ppelijke actie

ht gewijd aan
et platteland.
hij als stads-
le toestanden,
gevonden wer-
daarvan zijn
het parlement
is door Miss
l Vakverbond
verbond van
s de grootste
-Partij in het

agawa voorts
leven roepen
rd door hem
ten.

or het „christ-
icht trok door
stukken, kon
ité voor Rau-
n, om zijn ge-
n.

tochester een
istelijke broe-
iale praktijk“
in deze voor-
e boeken van
getwijfeld dit
twikkeling van
e opbouw ge-

dezelfde klan-
tegenklinken.
het moderne
den oordele
teken als het
istus aan het
de kennis van
bracht.“ „Wij
dmaakte men-
aakte, verlos-

En ook dit:
t alle geloofs-
telijke kerken
i het nieuwe
laren. De leer
efde van God,
gaat en tevens
t uitdrukking
de liefde van
atuur van God
Christus ont-

praktijk, aan-
krachtig plei-
ij kunnen de
in de achter-
leen. Wij moe-
rs kunnen wij
wij in Japan
öperatieve be-
en bijna ver-
e bonden heb-
men. Hetzelfde
nemaken. In
aar in Amerika

zijn veel politie-agenten, gevangenen en misdadigers.“ (35). Was er in ons land indertijd ook niet een modern Hoogleraar, die soortgelijke theorieën propageerde, en die van oordeel was dat het geld aan scholen en onderwijs uitgegeven, aan gevangenen weer zou worden uitgespaard?

Volgens Kagawa wordt in de Heilige Schrift ook ten allerduidelijkste geleerd, dat in de richting van coöperatieve bewegingen een oplossing gezocht moet worden voor de huidige moeilijkheden in de samenleving. Deze overtuiging moet den christenen weer bijgebracht worden. „De verwarring van de middeleeuwen echter en de machtsaanmatiging van het moderne kapitalistische stelsel, deden de liefde van de christelijke kerk verdwijnen en lieten enkel een geloofsbelijdenis over.“ (54). Maar van den beginne is het zoo niet geweest. „Paulus drong er bij rijke mensen ernstig op aan, hun zegeningen met de armen te deelen. Hij voelde het ter voltooiing van de erfenis dezer verzoenende liefde gebiedend noodzakelijk, de armen te helpen en een godsdienstig-coöperatief leven te beoefenen. Deze opvatting bestond ook in de gedachten van Jacobus, de broeder van Jezus en bij Petrus en Johannes.“ (53).

Het oordeel van Kagawa over de christelijke kerken in de verschillende landen, die naar zijn gedachte onbewogen voorbij gaan aan het leed dat er geleden wordt en aan de maatschappelijke moeilijkheden, is dan ook niet malsch: Wanneer zelf-zuchtige winstzoekers, die op dezelfde trap als de barbaren slaan, de kerken beheerschen, zijn deze niet in staat om het geestelijk leven van Christus, zooals dit geleerd wordt in het nieuwe Testament, in hun leven op te nemen. Dit verklaart ons het bestaan van zwakke christelijke kerken en hun onmacht temidden van de onrust der hedendaagsche wereld.“ (57).

Het stelsel van de coöperaties moet niet alleen nationaal, maar vooral, internationaal geregeld worden.

Dit boek bevat een recept om den vrede tusschen de volken blijvend te verzekeren. Kagawa gaat daarbij uit van deze merkwaardige redeneering: Vroeger waren er vooral twee oorzaken, die aanleiding konden geven tot het uitbreken van een oorlog. Wie de geschiedenis nagaat zal allicht tot deze conclusie komen dat er oorlogen gevoerd werden, die ontstonden tengevolge van rassenhaat of van godsdienstige tegenstellingen: oorlogen, die beoogden de onderwerping van het ene ras aan het andere, of oorlogen bijv. tusschen Protestanten en Katholieken. Het is niet aannemelijk evenwel, dat in de toekomst deze oorzaken aanleiding zullen geven tot een gewapend conflict. (1). De omstandigheden die nu een bedreiging van den wereldvrede zijn, zijn grotendeels van economischen aard. Naar de meening van Kagawa kunnen ze in vijf soorten worden verdeeld: overbevolking; gebrek aan natuurlijke hulpbronnen, strijdvrage ontleend aan het internationale geldwezen betreffende schulden, leningen en credieten; tegenstrijdige handelsbelangen betreffende tarievenwijziging en ontwrichting van het handelsverkeer; transportmoeilijkheden. (Spreekt hier het hart van den Japannees niet?)

Indien deze stellingen juist zijn zal dus allereerst gezocht moeten worden naar een oplossing van de economische problemen. Daartoe moet het stelsel van coöperaties internationaal ontwikkeld worden. „Wanneer wij er in slagen deze beweging te internationaliseeren, zullen wij den wereldvrede spoedig verwezenlijken.“ (190).

Er zullen er misschien niet velen zijn die dezen gedachtegang van Kagawa voor juist zullen erkennen. Men behoeft werkelijk niet veel inzicht te hebben in internationale problemen om er van overtuigd te kunnen zijn, dat ook in onze dagen de beide eerste oorzaken die een gevaar vormen voor den wereldvrede: ras- en godsdienstige tegenstellingen, geenszins hebben afgedaan. Hoogstens kan men misschien zeggen, dat het aantal oorlogs-oorzaken in de laatste jaren door moeilijkheden van economischen aard vermeerderd is, in vergelijking met vroeger.

Kagawa doet echter een dringend beroep op de volken om met man en macht de economische problemen tot oplossing te brengen. „Laat ons met denzelfden geestesmoed, die miljoenen menschen er toe dreef, hun leven aan de kruistochten en de verovering van het Heilige Land te wijden, zonder uitstel trachten het economisch stelsel over de geheele wereld in coöperatie om te zetten. Als dit zal zijn volbracht, zullen wij ervaren, dat wij het eenig zekere fundament hebben gelegd, waarop de wereldvrede kan worden gebouwd.“ (205).

Hierlegen moeten door degenen die den Bijbel erkennen als Gods Woord twee dingen opgemerkt worden: Niet in het schema van deze wereld is de eeuwige vrede opgenomen; niet in de periode die aan den jongsten dag voorafgaat wordt de wereldvrede verkregen! En in de tweede plaats: Niet wij leggen het fundament van dien vrede, maar het is gelegd door Hem, Jezus Christus, Die vrede gemaakt heeft door het bloed des kruises. (Col. 1: 20).

D.

H. M.

II PERSSCHOUW II

Twee lijnen.

In de Persschouw van „De Reformatie“ van 3 Juni 1938 komt een groot citaat van een artikel van Dr Zuidema uit Indië voor, dat Dr K. J. Popma te Apeldoorn te voren reeds gelezen had, en waarin hij een zeer storende drukfout ontdekte, die hij niet corrigeeren kon. Daarom schreef Dr Popma aan Dr Zuidema zelf, die hem per omgaande antwoordde. Aan zijn schrijven, waarin hij de fout in quaestie een „zin-vernietigende fout“ noemt, ontleent Dr Popma hier den zin, zooals hij moet zijn. Het is de laatste zin van de voorlaatste alinea. Ik schrijf den door Dr Zuidema gecorrigeerden zin af, en spatieer daarbij de woorden, die er op aan komen.

„De tweede daarentegen acht het feit van de onpersoonlijke menselijke natuur van den Christus van zulk een belang, dat ook al ware Hij wel langs bovennatuurlijken weg ontvangen. Hij desondanks, zoo Hij maar een persoonlijke menselijke natuur bezat, evenals Adams natuurlijke nakomelingen in de erfschuld van het menselijk geslacht zou deelen.“ Wij danken Dr Popma ten zeerste.

Terug naar het oude.

Ds C. Veenhof neemt in het „Kerkblad van Haarlem en omstreken“ een artikel over van den ouden Ds Gispem. Eerst teekent hij den tijd, waarin het geschreven werd:

Dr Kuyper stond op het toppunt zijner theologische werkzaamheid. Zijn ideeën begonnen door te werken. Maar — heftig was ook het verzet tegen hem. Groot het wantrouwen. Zijn wijze van voorstellen, zijn taal, zijn aanpak der dingen was zoo anders dan men gewoon was. Men wist niet goed wat men aan hem had. En zoo kwam het tot wantrouwen; men trok zelfs zijn gereformeerde-zijn in twiifel. Zoo gaat het altijd als een reformatorische actie opkomt en doorwerkt. Het duurt eenigen tijd voor doorziet is, dat het inderdaad de s c h r i f t u u r l i j k e gedachten zijn, die worden gepropageerd en geconcretiseerd in het leven van den tijd, waarin men staat. Uit het breede artikel nemen we dit over:

Het oorspronkelijke leertype van de oudste Gereformeerden is thans slechts nog weinigen bekend. Aan bronnen-studie kan het volk niet doen, en ook de predikanten niet, dan alleen bij groote uitzondering. De oude, beproefde waarheid is voor het volk nedergelegd in de geschriften van Brakel en Van der Kemp. Bij opkomende geschillen gaat het volk naar zijn Brakel en Van der Kemp. De oudste schrijvers kent het nauwelijks bij name, en hunne geschriften, veelal in het Latijn geschreven, zijn gesloten boeken voor het volk. Zoo ontstond er in de werkelijkheid een tweërlei theologie: eene populaire en eene wetenschappelijke. En dat niet sedert vandaag of gisteren, maar reeds bijna twee eeuwen lang. Toen Comrie opstond en een theologie poogde op te bouwen naar het oorspronkelijke type, ondervond hij de felste bestrijding. En zoo is het voorwaar niet te verwonderen, dat nu in onze dagen door velen als een nieuwe leer wordt veroordeeld, wat toch zoo oud is als de reformatie zelf.

Ds Veenhof geeft hierna een onderschrift, dat Dr A. Kuyper plaatste onder het stuk van Ds Gispem:

De opmerking is te juist, om er de toelichting van af te snijden.

Metterdaad, al de moeilijkheid ligt in het feit, dat we van à Marec thans weer op Calvijn en op onze Martelaren teruggaan.

Zelf besluit hij:

Het is zeer belangrijk, want ook nu is de achtergrond van de theologische geschillen de worsteling van de reformatorische gedachten tegen de verworping ervan door de scholastiek uit de na-reformatorische dagen.

Stanley Jones.

De heer T. van Popta schrijft in „IJmuiden Kerkbode“ iets over het boek van Stanley Jones: „Aan ons de beslissing“, over welk werk in ons blad reeds eerder werd geschreven. Schrijver komt tot deze slotsom:

Wanneer we dit boek lezen, dan zien we dat S. Jones vrijwel bij het modernisme is aangekomen. Hij ziet in het koninkrijk Gods een aardse vorm van samenleving. Maar dit is fout. Het koninkrijk Gods, dat in Mattheus Koninkrijk der hemelen genoemd wordt, terwijl Lucas spreekt van het koninkrijk Gods, dit koninkrijk is in de eerste plaats geestelijk van aard. Jezus heeft gezegd: Mijn koninkrijk is niet van deze wereld. Het koninkrijk Gods is binnen in ulieden. Het koninkrijk Gods is een eeuwig koninkrijk, dat uit de hemel op aarde zal nederdalen na de jongste dag.

Nu heeft dat koninkrijk der hemelen ook zijn aarde-openbaring in de kerk van Christus. In die kerk zijn de gelovigen broeders en zusters. Daar oefenen zij de gemeenschap der heiligen.

Maar deze kerk treedt niet in de plaats van het gezin en stelt ook niet het gezin in de plaats van het maatschappelijk leven.

Het Woord dat de Kerk verkondigt, is geen maatschappijleer, maar het is het Woord der zaligheid. Stanley Jones beweeft, dat de Christenen de woorden van de H. Schrift hebben vergeestlijkt.

De waarheid is, dat de beloften des Evangelies geestelijk van aard zijn, maar S. Jones gaat alle woorden vermaatschappelijken.

Jezus heeft gezegd, dat Hij gekomen is om den armen het Evangelie te verkondigen, om gebrokenen van harte te genezen, om gevangenen te prediken loslating en den blinden het gezicht te geven. Dat alles gaat S. Jones maatschappelijk aanduiden. Armen dat

zijn de economisch armen, gebrokenen van hart zijn lichamelijk zieken, gevangenen zijn degenen, die gevangen zitten onder de maatschappelijke verhoudingen, de blinden zijn, die in hun zintuigen getroffen zijn.

Voor diegenen is Jezus gekomen.

Zo wordt het Evangelie tot een maatschappijleer gemaakt.

Wanneer wij daartegenover zetten, dat het Evangelie een geestelijke boodschap brengt, dan ontkennen we niet, dat het Evangelie ook eisen stelt voor het maatschappelijk leven.

Er waren vrouwen die Jezus dienden van hun goederen. Zij bleven dus eigenares van hun bezittingen, maar zij gaven er van tot onderhoud van Jezus en Zijn discipelen. Dat was toen de kerk. Na de Pinksterdag hebben de apostelen het werk voortgezet en toen was het de plicht van de gemeentelieden om voor de apostelen te zorgen en voor allen, die hun leven wijden aan de dienst des Evangelies. Die plicht is er nog.

En de bezitters van land verkochten het en brachten het aan de apostelen, die het aan de armen uitdeelden. Uit dit gebruik is voortgekomen de instelling van het diakenambt en het is nog de plicht van de gemeente des Heeren om de diakenen van het nodige te voorzien voor het onderhoud der armen.

Nimmer is de eis gesteld van een communistische huishouding.

Nu is het merkwaardig dat we S. Jones en zijn aanhangers over dit door de apostelen ingestelde diakenambt bijna nooit horen spreken.

En toch, dit is de maatschappelijke arbeid, die aan het koninkrijk der hemelen in zijn aardse verschijningsvorm uitdrukkelijk is opgelegd.

Kwam het van de lange preek?

Men kent het verhaal uit Handelingen van Eutyches, die onder de preek in slaap viel en neerstortte. Gewoonlijk wordt dit aan de lange preek van Paulus toegeschreven. Ds A. G. Barkey Wolf evenwel schreef in „Timotheüs“:

Weet u dat zeker? vraagt Prof. Blair. Weet u zeker, dat deze gewone traditionele opvatting de juiste is? Hij vraagt: „maar waarom die overbodige vermelding in den Bijbeltekst, dat er „vele lichten“ in de opperzaal waren?“ Dat is niet overbodig, zegt hij, maar dat is eenvoudig de medische vakman Lucas, die in zijn verslag onwillekeurig de oorzaak er bij voegt. En die oorzaak was: de lichten. Die lichten waren olielampen, riekend en walmend; en men kan zich de bedorven lucht in die overvolle kamer voorstellen, naarmate de nacht verstreek. De verwarmde lucht uit de kamer ging in een voortdurende stroom het open venster uit en de giftige dampen brachten Eutyches langzamerhand in een staat van coma. Ik heb een dergelijk geval zien gebeuren bij een dame, die in een overvolle kerkzaal naast een gasradiator zat, welke niet geheel in orde was.

Aldus de professor en ik neem zijn verklaring van Eutyches' slaap gaarne over. Niet, zooals sommige menschen misschien denken, om te zeggen: dus, sprekers op de kansels, bekommerd u maar niet om den tijd! Maar om te zeggen: Past op, verzorgers van kerkgebouwen, commissies van beheer, kosters en dergelijken, past op.

Ik citeer dit stuk niet om de oorzaak van dien slaap te vinden, doch om een schijnargument voor de steeds verder gaande inkrimping van den kerkdienst te verliezen.

Een testament.

In het „Geref. Kerkblad van Leeuwarden“ komt een ingezonden stuk voor van den heer L. Runia, die wijst op de quasi-neutraliteit van sommige begrafenisvereenigingen. Van een daarvan las hij een propagandageschrift, waarin volgend poëem voorkwam:

TESTAMENT.

Als 't leven mij niet meer doorstroomt
En in den tijd verglijdt,
En al mijn droomen zijn gedroomd
In onbevredigdheid,
Als 't kille lijf, in schijn van rust,
Niet meer op antwoord wacht,
Als mij de dood heeft weggekust
In eindeloze nacht,
Dan blijft als rest van heel mijn zijn,
Van al mijn vreugd en leed,
Van stille, ongekende pijn:
Het uiterlijke kleed.
Als 't moede oog is uitgeschreid,
Mijn handen stil vergaan,
Als 'k van mijn eigen last bevrijd,
Getroost ben heen gegaan,
Wil dan Uw laatste hulpe biën,
Bij 't bergen van 't gowaad,
Dat is geen „zaak“ voor „handelsliën“,
Maar een gemeenschapsdaad!

Geen wonder, dat de inzender zulke neutraliteit gevaarlijk acht.

Plaatselijke filmkeuze.

Ds F. Tollenaar schreef in „Geref. Kerkbode van Den Helder“ over de bekende en beruchte film „Grazige Weiden“. Tegen de opvoering was door enkele kerkeraden bezwaar ingebracht; de burgemeester verklaarde, onmachtig te zijn om de vertooning tegen te gaan; en vervolgens lezen we, dat de exploitant, de heer Van Twisk, op de gedachte kwam, de inwoners der stad zelf te laten stemmen over de film in kwestie. Hoe dit toegegaan is, blijkt uit het volgende:

Toen reeds bleek echter, dat de heer Van Twisk er toch eigenlijk wel wat voor voelde deze film te vertoonen, want hij liet op dat strooibiljet alleen voorstanders van deze film aan het woord, de Moderne Ds J. B. Aris en Pater J. Th. Welter. Daaruit zou men den indruk kunnen krijgen, dat de meening over deze film algemeen gunstig was. De heer Van Twisk had echter kunnen weten, dat er ook tegen deze film